

บทที่ 5

การเปรียบเทียบเรื่องกรรมในปรัชญาพุทธกับปรัชญาasanghye-kyoc

ความนำ

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า ปรัชญาอินเดีย เป็นปรัชญาชีวิตที่มีจุดมุ่งหมายที่จะแสวงหาความจริงเกี่ยวกับโลกและชีวิต และพยายามแก้ไขอุปสรรคที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ปรัชญาพุทธและปรัชญาasanghye-kyoc ก็เป็นปรัชญาอินเดียสาขาหนึ่ง จึงเป็นปรัชญาชีวิตด้วย ปรัชญาทั้งสองระบบนี้มีความเชื่อถือว่า ปรัชญาเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต จึงมีแนวความคิดทางปรัชญา ซึ่งมีสาระสำคัญที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตประจำวัน เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปสู่อุดมการณ์ที่ตั้งไว้อย่างดีที่สุด โดยการพยายามที่จะแก้ไขอุปสรรคและปัญหาที่เกี่ยวกับชีวิต เพื่อบรมสุข ซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต

โดยทั่วไปนั้น ปรัชญาอินเดียแยกออกเป็นสองสาขาใหญ่ ๆ คือ อาสติกะ และสาฆนาสติกะ ปรัชญาพุทธเป็นปรัชญาสาฆนาสติกะ (Nasatika) จึงไม่ยอมรับในความขลัง ความถูกต้อง และความศักดิ์สิทธิ์ของคัมภีร์พระเวท ปรัชญาasanghye-kyoc เป็นปรัชญาสาฆนาสติกะ (Asatika) ซึ่งยอมรับนับถือในความขลัง ความถูกต้อง และความศักดิ์สิทธิ์ของคัมภีร์พระเวท อย่างไรก็ตาม ปรัชญาพุทธอาจได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์พระเวทโดยทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ทั้งในรูปแบบที่เป็นกฎแห่งสากลจักรวาลหรือกฎแห่งเหตุและผล และในลักษณะที่เป็นกฎแห่งศีลธรรมด้วยเช่นกัน

อนึ่ง เราอาจกล่าวได้ว่า ปรัชญาพุทธเน้นหลักการเชิงอภิปรัชญาอยู่ที่ทฤษฎี อสังการยวาท หมายถึงการปฏิเสธความมีของผลอยู่ในเหตุมาตั้งแต่

แต่ค้นกาเน็ค กล่าวอีกอย่างได้ว่า ผลไม้ได้มีอยู่ในเหตุมานี้แต่ตั้งแต่นั้นเอง แต่ปรัชญาสาขชยะ-โยคะ เน้นทฤษฎีสัตกการยวาท หมายถึงการยืนยัน ความมีอยู่ของผลในเหตุมานี้ตั้งแต่แรกเริ่ม ผลกับเหตุจึง เป็นอันเดียวกัน การสร้างจึงไม่ใช่การทำให้ผลเกิดใหม่ การสร้าง เป็นการทำให้ผลซึ่งแฝงอยู่ในวัตถุเหตูปราภฏรูปออกมาเท่านั้น¹ อย่างไรก็ตาม ปรัชญาพุทธและปรัชญาสาขชยะ-โยคะ ต่างก็มีความเห็นพ้องกันว่า หากิยอมได้รับผลดี หากิยอมได้รับผลชั่ว ผลกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมาแล้วนั้นย่อมไม่สูญหาย ไม่มีผลหรือเหตุการณ์ใด ๆ ที่จะมีอิทธิพลต่อมนุษย์ นอกเหนือไปจากผลของกรรมที่ตนได้กระทำไว้แล้วเท่านั้น มนุษย์ทุกคนต้องตกอยู่ในสังสารวัฏมีชีวิตที่เจริญหรือเสื่อมในลักษณะที่แตกต่างกัน เนื่องจากผลผลกรรมหรือการกระทำในอดีตและการกระทำในปัจจุบัน ในความเชื่อที่คล้ายคลึงกันนี้ ปรัชญาพุทธและปรัชญาสาขชยะ-โยคะ ก็มีความแตกต่างกันในแนวคิด กล่าวคือปรัชญาสาขชยะ-โยคะมีความเชื่อในเทวนิยมด้วย

ดังนั้น นอกจากความเชื่อที่ว่า การที่มนุษย์มีชีวิตที่แตกต่างกันเนื่องมาจากกรรมของตนเองแล้ว พระผู้เป็นเจ้า (Ísvara) ยังมาเกี่ยวข้องในแง่ของความหลุดพ้นด้วย ยังต้องผูกพันกับสภาพเหตุการณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสภาวะสูงสุด การกำจัดกรรมเพื่อเป็นหนทางไปสู่ความหลุดพ้น จึงเป็นการเข้าสู่รมณะ ซึ่งมีสภาวะบริสุทธิ์และนิรันตรโดยอาศัยความกรุณาจากพระผู้เป็นเจ้า (Ísvara) เป็นพิเศษ² ตรงกันข้ามปรัชญาพุทธไม่ได้นำพระผู้เป็นเจ้ามาเกี่ยวข้องในการดับกรรม ถือเป็นเรื่อง บังเอิญบุคคล ทั้งนี้จะได้

¹เอคัสกัศ หองบุญ, ปรัชญาอินเดีย, หน้า 229-234

²อ่านเพิ่มเติม บทที่ 4 หน้า 97-100

กล่าวถึงความเหมือนและความแตกต่างของปรัชญาทั้งสองในเรื่องกรรมให้
ละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายของกรรม (Meaning of Karma)
2. สาเหตุของกรรม (Cause of Karma)
3. ประเภทของกรรม (Category of Karma)
4. ผลของกรรม (Result of Karma)
5. กฎแห่งกรรมและสังสารวัฏ (Karma and Rebirth)
6. การดับกรรม (Cessation of Karma)

ความหมายของกรรม (Meaning of Karma)

ความหมายของกรรมในปรัชญาพุทธ

ปรัชญาพุทธกล่าวว่า ทุก ๆ สิ่งย่อมเกิดขึ้นอย่างมีสาเหตุ ไม่มีสิ่ง
ใดที่จะเกิดขึ้น มีขึ้น โดยปราศจากเหตุ กรรมตามปรัชญาพุทธจึงเกิดขึ้น โดย
มีสาเหตุ คือเจตนา เจตนาหรือความตั้งใจที่จะกระทำความนั้นเอง ก่อให้
เกิดผลกรรมตามมา ได้แก่วิบาก กล่าวอีกนัยหนึ่ง กรรมก็คือเจตนาตัวเอง
กรรมในปรัชญาพุทธจึงหมายถึงการกระทำใดโดยมีเจตนา ทางกาย (กาย
กรรม) ทางวาจา (วจีกรรม) และทางใจ (มโนกรรม)

ความหมายของกรรมในปรัชญาสังขยะ-โยคะ

ปรัชญาสังขยะ-โยคะ เชื่อว่า กฎแห่งกรรมก็คือกฎแห่งเหตุและ
ผลของสากลจักรวาล ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้เกิดขึ้นอย่างมีเหตุและผล และ
สาเหตุสุดท้ายหรือปฐมเหตุของสรรพสิ่งทั้งหลายก็คือพระผู้เป็นเจ้าหรือ(อิศวร)

ปรัชญาสาขชยะ-โษคะได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์พระเวท คัมภีร์
 อุปนิษิต และคัมภีร์ภักติศาสตร์ การรวมความหมายของคัมภีร์ทั้งสาม หมายถึง
 การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เป็นการกระทำโดยความรู้แจ้ง ภักติ มีจุดมุ่งหมาย
 เป็นไปเพื่อพระผู้เป็นเจ้าถือเป็นการกระทำดี ตรงกันข้าม การกระทำที่ขาด
 ความภักติ ไม่มุ่งหมายในพระผู้เป็นเจ้า ถือว่าเป็นการกระทำชั่ว พระผู้เป็น
 เจ้าเป็นผู้ให้กำเนิดสรรพสิ่ง และดำรงอยู่ในสรรพสิ่งทั้งหมด ความไม่เข้าใจ
 ในสภาวะแท้จริงแห่งพรหมัน เกิดขึ้นจากความหลงผิดของอาत्मัน ทำให้เกิด
 การเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ แต่ในปรัชญาสาขชยะ-โษคะถือว่า ความ
 จริงแท้ในเอกภพมีเพียงสองสิ่ง ได้แก่ประภคิตี หมายถึงรูปธาตุอันสุขุม เป็น
 มูลฐานแห่งสรรพสิ่งในโลก และบุรุษะ ได้แก่วิญญาณบริสุทธิ์เป็นผู้รู้ เป็นพื้นฐาน
 แห่งความรู้ทั้งปวง ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาสาขชยะ-โษคะ เชื่อในทฤษฎี
 สักการชวาท เชื่อว่าผลที่เป็นวัตถุทุกอย่างนั้นล้วนเกิดจาก เหตุ ได้แก่ประภคิตี
 สิ่งทั้งปวงมีอยู่ในประภคิตีก่อนแล้ว ประภคิตีประกอบด้วยคุณะ 3 ประการได้
 แก่ คัมส รัชส และสัทวะ ดังนั้นกรรมในปรัชญาสาขชยะ-โษคะ จึงหมายถึง
การกระทำของประภคิติตามคุณะของมัน สัทวะเป็นคุณะทำให้ชีวาत्मันมีความ
 รู้อันแท้จริงในสภาวะแห่งสรรพสิ่งทั้งหมด รัชสเป็นคุณะ จะทำให้ชีวาत्मันหลง
 ตีความผลของกรรม เกิดความเศร้าหมอง คัมสเป็นคุณะ จะทำให้ชีวาत्मันหลง
 อยู่ในความไม่รู้สภาวะแห่งอิศวรแล้ว ก้าวสู่อบาย¹ นอกจากนั้นปรัชญาโษคะ
 ยังกล่าวว่า เจตนาเป็นสาเหตุหลักให้เกิดกายกรรม วาจกรรม และมนกรรม
 เจตนาทั้งกล่าวอาจเป็นสาเหตุที่เกิดกุศลกรรม และอกุศลกรรมด้วย

ความเหมือนและความแตกต่างความหมายของกรรม

ปรัชญาพุทธและปรัชญาสาขชยะ-โยคะ ยอมรับว่า กรรมคือการกระทำ ย่อมก่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำแน่นอน ปรัชญาพุทธเชื่อว่า การกระทำโดยมีเจตนาคือมีความตั้งใจที่จะกระทำ จึงจะถือว่าเป็นกรรม ส่วนปรัชญาสาขชยะ-โยคะเชื่อว่ากรรม ได้แก่ การกระทำของประภคิตามคุณะของมัน เป็นเหตุให้ชีวิตนั้นต้องรับผลกรรมของคนและยอมรับว่า ความจงใจหรือเจตนา ที่จะประกอบกรรมนั้น เป็นสา เหตุของกรรมเหมือนกัน

อนึ่ง เราอาจกล่าวได้ว่า เจตนาในการกระทำของกรรมในปรัชญาทั้งสองแตกต่างกัน เจตนาในการกระทำกรรมในปรัชญาพุทธไม่เกี่ยวข้องกับพระผู้เป็นเจ้า แต่เป็นเจตนาของแต่ละบุคคลที่กระทำกรรม ส่วนเจตนาในการกระทำกรรมในปรัชญาสาขชยะ-โยคะ มีความผูกพันกับพระผู้เป็นเจ้า (อิศวร) หรือมีพระผู้เป็นเจ้าเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในการกระทำกรรมคือการกระทำใดที่มีจุดประสงค์เพื่อบูชา และยึดถือในพระผู้เป็นเจ้า ถือว่าเป็นการกระทำที่มีเจตนาดี เป็นกรรมดี หากการกระทำใดที่มีจุดประสงค์ตรงข้าม แม้จะเป็นกรรมดี ก็จัดว่าเป็นกรรมที่หาคด้วยอำนาจของอวิชชา ย่อมเป็นไปเพื่อความติดข้อง เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏต่อไป

สาเหตุของกรรม (Cause of Karma)

สาเหตุของกรรมในปรัชญาพุทธ

กรรมหมายถึงการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ดังนั้นเหตุของกรรมได้แก่มิจฉาทิฏฐิ และสัมมาทิฏฐิ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดกิเลส ได้แก่ รกษะ (ความรอก) รหสะ (ความโรธ) และโมหะ (ความหลง) นั่นเอง

ปรัชญาพุทธถือว่า กิเลสทั้ง 3 ประการนี้ โสมะหรือความหลง เป็นมูลเหตุที่เป็นพื้นฐานของกองกิเลสทั้งปวง เมื่อโสมะเกิด โลภะจึงเกิด เมื่อโสมะเกิดโทสะจึงเกิด เพราะโสมะเกิดโลภะ และโทสะจึงเกิด ดังนั้น จึงถือได้ว่าโสมะหรือความหลง เป็นเหตุแห่งกรรมชั่วอย่างแท้จริง

โสมะหรือความหลง ที่ก่อให้เกิดโลภะ และโทสะนั้น เกิดขึ้น เพราะอวิชชาหรือความไม่รู้ในไตรสภาวะ อันได้แก่นิจจัง (ความไม่เที่ยง) ทุกขัง (ความไม่แน่นอน) และอนัตตา (ความไม่มีตัวตน) พุทธปรัชญากล่าวว่าสรรพสิ่งต่างไม่เที่ยงแท้ ไม่แน่นอน และไม่มีตัวตน แต่เพราะคนเรามีอุปาทานอันเกิดแต่เวทนาและตัณหา จึงทำให้เกิดการยึดถือว่า มีความเที่ยง มีความแน่นอน และมีตัวตน

ผัสสะเกิดขึ้นจากอายตนะ 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และจิต รวมกับโสมะคือความหลง หรืออวิชชา คือความไม่รู้แจ้งในสิ่งต่าง ๆ ความความเป็นจริง ทำให้เกิดตัณหาขึ้น ได้แก่กามตัณหา (ความอยากในสิ่งที่พอใจ รักใคร่) ภวตัณหา (ความอยากมี อยากเป็น) และวิภวตัณหา (ความไม่ อยากมีไม่อยากเป็น) เมื่อตัณหาเกิดขึ้น อุปาทานคือการเข้าไปยึดมั่นถือมั่น ด้วยความหลงผิดก็เกิดขึ้น เมื่อมีอุปาทานก็เป็นเหตุให้ทำกรรมทั้งกุศล อกุศล เกิดมีผลของกรรมคือวิบาก ขณะเสวยวิบากเพราะอวิชชายังไม่ถูกขจัดให้หมดสิ้นไป ก็เกิดตัณหาขึ้นมาใหม่ หมุนเวียนเป็นวงจรอยู่อย่างนี้เรื่อยไป

ในทางตรงข้าม โสมะหรือความไม่หลง รวมทั้งอโลภะ และ อโทสะ ย่อมเป็นเหตุแห่งกรรมดี มีวิบากดี หากอวิชชายังไม่ถูกขจัดให้หมดสิ้นไป เกิดตัณหาขึ้นมาใหม่ หมุนเวียนเป็นวงจรเรื่อยไป ปรัชญาพุทธถือว่า กรรมทั้งที่เป็นกุศลและอกุศล ย่อมมีสาเหตุดังกล่าวมานี้

เราอาจจะกล่าวได้ว่า ปรัชญาพุทธถือว่ากิเลส กล่าวคืออวิชชา ตัณหา อุปาทาน เป็นเครื่องสนับสนุน และเป็นเหตุแห่งกรรมโดยตรง การกระทำย่อมจัดเป็นกรรมไม่ว่าจะเป็นกุศลหรืออกุศลตราบเท่าที่กิเลสยังไม่ถูกขจัดให้หมดสิ้นไป เมื่อใดกิเลสทั้งหลายถูกขจัดให้หมดสิ้นไปแล้ว การกระทำ จะไม่เป็นกรรมอีกต่อไป แต่จะเป็นสภาพที่เรียกว่ากิริยา ซึ่งไม่มีผลเป็นการ เวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

สาเหตุของกรรมในปรัชญาasangkhya-โยคะ

ปรัชญาasangkhya-โยคะ เชื่อว่าการเกิดกรรมหรือเหตุของกรรม เกิดขึ้นจากการที่บุรุษสัมพันธ์กับประภคตินั่นเอง ประภคติเป็นมูลธาตุของโลก แต่ประภคติอย่างเดียวก็น่าจะมีวิวัฒนาการใด ๆ เกิดขึ้น ประภคติประกอบด้วย 3 อย่าง ได้แก่ สัตวา ราช และคัมภีร์ 3 หนุม เวียนสมคูลย์ อยู่ในประภคติ แต่เมื่อมีความสัมพันธ์กับบุรุษ 3 ก็เสียสมคูลย์ ก่อให้เกิดวิวัฒนาการ เกิดเหตุหรือมัต ซึ่งมีหน้าที่สำคัญทำให้เกิดการคิดสังใจ หากเหตุถูกครอบงำด้วยคัมภีร์ มันจะแสดงคุณลักษณะที่ไม่ดีออกมา เช่น ริษยา หากเหตุถูกครอบงำด้วยสัตวา มันจะแสดงคุณลักษณะที่ดีออกมา เกิดอหังการ คือความรู้สึกว่าเป็นตัวเป็นคน เป็นของเรา ทำให้รู้สึกว่าเป็นผู้กระทำการ สวผลกรรม เกิดอวิยะ 11 อย่าง เมื่อเกิดอหังการจะเกิดอวิยะเพื่อการรับรู้ 5 อย่าง ได้แก่ ใจ หู จมูก ลิ้น กาย อวิยะเพื่อการกระทำ 5 อย่าง ได้แก่ ปาก มือ เท้า ทวารหนัก และอวิยะสืบพันธุ์ สุกท้ายได้แก่นิส เกิดคันมาตระ 5 ชนิด อหังการทำให้เกิดอวิยะ 11 อย่าง และเกิดมูลธาตุ ละเอียค่อนที่เรียกว่า คันมาตระ 5 ซึ่งทำให้เกิดมหากตะ 5 ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ

ความสัมพันธ์ระหว่างประภคิตี (สสารหรือกาย) กับบุรุษะ (วิญญาณหรือจิต) ก่อให้เกิดวิวัฒนาการเป็นคัตวะ 25 ชนิด เกิดมีตัวคนหรือผู้กระทำการกรรม และรับผลกรรมขึ้น เกิดเป็นโลกขึ้นมา สิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้จะต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ทั้ง 25 อย่างนี้ ครบบ้างไม่ครบบ้าง คราบาใดที่มนุษย์ไม่รู้สาเหตุของการเกิด 25 อย่างนี้ (คัตวะ 25) เมื่อนั้นก็จะต้องหมุนเวียนไปในวัฏสงสารเรื่อยไป ดังนั้น ปรัชญาสางขะ-โยคะจึงเชื่อว่า บุรุษะสัมพันธ์กับประภคิตินั่นเอง ทำให้เกิดกรรมหรือเป็นเหตุของกรรม ความเหมือนและความแตกต่างสาเหตุของกรรม

ปรัชญาพุทธและปรัชญาสางขะ-โยคะ ต่างก็ถือว่า กฎแห่งกรรม เป็นกฎแห่งเหตุและผล มีลักษณะเป็นกฎสากล กล่าวคือปรัชญาทั้งสองถือว่า สรรพสิ่งย่อมเกิดมาโดยมีเหตุแน่นอน เหตุอย่างใดย่อมก่อให้เกิดผลอย่างนั้น ดังนั้น ปรัชญาทั้งสองจึงถือว่า กรรมย่อมมีสาเหตุ และต่างถือว่า เหตุแห่งกรรม คือความไม่รู้แจ้งในสภาวะแท้จริงแห่งสรรพสิ่งหรือวิชชานั้นเอง

ปรัชญาพุทธถือว่า สภาวะแท้จริงแห่งสรรพสิ่งทั้งหมด ได้แก่ ไตรลักษณ์ อนิจจัง (ความไม่เที่ยง) ทุกขัง (ความไม่แน่นอน) และอนัตตา (ความไม่มีตัวตน) สรรพสิ่งล้วนไม่เที่ยงล้วนไม่แน่นอน และล้วนไม่มีตัวตน สัตว์โลกประกอบขึ้นด้วยชั้น 5 อันได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ชั้น 5 ก็ล้วนอยู่ในไตรสภาวะดังกล่าวมาแล้วทั้งสิ้น นอกเหนือจากชั้น 5 แล้ว สัตว์โลกไม่มีสิ่งอื่นใดอีกเลย สัตว์โลกทั้งหลายย่อมเป็นไปตามกรรมของคน กรรมคือการกระทำโดยมีเจตนาทำให้เกิดขึ้น เพราะความไม่รู้แจ้งในความจริงแท้แห่งไตรสภาวะนี้

ปรัชญาโยคะได้จำแนกออกเป็นกิเลส 5 ประการ ได้แก่อวิชชา, อสมิตา, ราคะ, ทาษะ และอภินิเวสะ นั้นเอง เป็นเหตุให้เกิดความหลง

ความหลงทำให้เกิดคัมहा และคัมहाทำให้เกิดอุปาทาน ที่ยึดมั่นถือมั่นในความไม่เที่ยงว่าเที่ยง ยึดมั่นถือมั่นในความไม่แน่นอนว่าแน่นอน และยึดมั่นถือมั่นในความไม่มีตัวตนว่ามีตัวตน ดังนั้น เราจึงกล่าวได้ว่า อวิชชา คัมहा อุปาทาน เป็นเหตุให้เกิดกรรม กรรมนำไปสู่วิบาก ขณะเสวยวิบาก อวิชชายังมีอยู่กินนำไปสู่การเกิดคัมहाขึ้นมาใหม่ และหมุนเวียนเป็นวัฏฏะอยู่อย่างนี้เรื่อยไป จนกว่าอวิชชาจะถูกขจัดให้หมดสิ้น ความเป็นกรรมของการกระทำจึงจะสิ้นสุดลง

ปรัชญาสาងชยะ-โยคะ เชื่อว่าความจริงแท้ในเอกภพมีเพียงสองอย่าง ได้แก่บุรุษะกับประภคติ เมื่อไหร่ที่บุรุษะกับประภคติมีความสัมพันธ์กันทำให้เกิดการวิวัฒนาการ เกิดคัมทวะ 25 อย่าง เกิดมีชีวะขึ้น ทำให้เกิดมีอวิชชา ได้แก่ความหลงผิดของบุรุษะหลงระเห็จในร่างกายในวัตถุ ลืมสภาวะดั้งเดิมอันแท้จริงของตน จึงต้องหลงวนเวียนในวัฏฏสงสาร เมื่อใดชีวะเกิดความเข้าใจถูกต้องว่า ตัวคนที่แท้จริงนั้นคือบุรุษะ ไม่ใช่ร่างกายที่เกิดจากประภคติ เมื่อนั้นชีวะก็จะเข้าถึงความหลุดพ้น บรรลุอมกะ

ปรัชญาสาងชยะ-โยคะ ถือว่าสรรพสิ่งทั้งหมดมีกำเนิดมาจากประภคติ และบุรุษะ เมื่อใดบุรุษะหลงลืมสภาวะดั้งเดิมของตัวเอง ลืมอสิวร เกิดอวิชชา ย่อมห่างไกลต่อการหวนกลับไปสู่สภาวะอันแท้จริงแห่งอสิวรจึงได้ทำกรรม และได้รับผลของกรรม เป็นความสุขบ้าง ทุกข์บ้าง จนกว่าบุรุษะจะรู้แท้ถึงสภาวะดั้งเดิมแห่งตน

เราอาจกล่าวได้ว่า ปรัชญาพุทธกับปรัชญาสาងชยะ-โยคะ มีทรรศนะไม่แตกต่างกันมากนัก เกี่ยวกับเรื่อง การเกิดกรรมหรือเหตุของกรรม ทั้งสองฝ่ายต่างก็ถือว่าอวิชชาหรืออวิหยา อันได้แก่ความไม่รู้แจ้งในสัจธรรมตามความเป็นจริง เป็นสาเหตุพื้นฐานที่ทำให้การกระทำมีสภาพเป็นกรรม

อวิชชาหรืออวิชชา เป็นกิเลสชนิดหนึ่งที่ผู้มุ่งความหลุดพ้นในปรัชาทั้งสองจะต้องขจัดให้หมดสิ้นไป อวิชชาและกรรมเป็นตัวยาทำให้เกิดการติดข้อง ถ้ายังทำลายอวิชชาและกรรมไม่ได้ ก็ยังเข้าถึงความหลุดพ้นไม่ได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปรัชาทั้งสอง จะเห็นพ้องกันว่าอวิชชาเป็นสาเหตุให้เกิดกรรม แต่ความหมายของอวิชชาหรืออวิชชาในปรัชาทั้งสองก็ต่างกัน อวิชชาในปรัชาพุทธหมายถึงการไม่รู้แจ้งในไตรลักษณ์ หรือการไม่รู้แจ้งในอริยสัจ 4 จึงทำให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง เห็นว่าสุขในสิ่งที่เป็นทุกข์ เห็นว่ามีตัวตนในสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตน ส่วนอวิชชาหรืออวิชชาในปรัชาสาขะ-โศกะ หมายถึงการไม่รู้แจ้งในตัวตนของปุณณะ ได้แก่การไม่รู้จักอิศวรนั่นเอง

ดังนั้นเราจึงอาจกล่าวได้ว่า "อวิชชา" ในความหมายของแต่ละฝ่ายจึงมีลักษณะแตกต่างกันดังกล่าว

ประเภทของกรรม (Category of Karma)

ประเภทของกรรมในปรัชาพุทธ

ปรัชาพุทธได้แบ่งกรรมออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่กรรมดำ กรรมขาว กรรมทั้งดำและขาว และกรรมไม่ดำและขาว

กรรมดำ: หมายถึงการกระทำที่มีเจตนาประกอบขึ้นโดยจิตอกุศล เพราะมีกิเลส กล่าวคือเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยโมหะ โสกะ และโทสะ กรรมที่เกิดขึ้นโดยสาเหตุดังกล่าว จัดเป็นอกุศลกรรม มีอกุศลวิบากติดตามมา โดยไม่มีทางหลีกเลี่ยง

กรรมขาว: หมายถึงการกระทำที่มีเจตนาประกอบขึ้นโดยจิตอันเป็นกุศล กล่าวคือเป็นการกระทำที่ประกอบด้วย อโมหะ อโสกะ และอโทสะ

กรรมที่เกิดขึ้นโดยสาเหตุดังกล่าว จัดเป็นกุศลกรรม มีกุศลวิบากติดตามมาให้แก่ผู้กระทำแน่นอน

กรรมทั้งคำและชาว : หมายถึงการกระทำที่มีทั้งเจตนาที่เป็นอกุศล และกุศลในเวลาเดียวกัน เป็นการกระทำทั้งชั่วและดี ซึ่งย่อมได้รับผลทั้งชั่วและดีไปพร้อม ๆ กัน เช่นบุคคลคนหนึ่งมีเจตนาฆ่าสัตว์ เพื่อปรุงอาหารใส่บาตร การกระทำนี้นับเป็นการกระทำที่มีเจตนาเป็นทั้งอกุศลและกุศล ปรัชญาพุทธเรียกว่ากรรมทั้งคำและชาว ซึ่งจะอำนวยความสะดวกเป็นทั้งความสุขและความทุกข์ หรือทั้งความเสื่อมและความเจริญพร้อม ๆ กันไป

กรรมไม่คำไม่ชาว : หมายถึงการกระทำมุ่งดับกิเลส ดับทุกข์ เป็นไปเพื่อความหลุดพ้น จากการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ เพื่อนิพพาน เป็นสภาวะที่พ้นทั้งจากกรรมดีและกรรมชั่ว กรรมชนิดนี้จึงไม่ก่อให้เกิดผลเป็นกิริยา แต่ถ้ามองกรรมจากแง่กุศลและอกุศล กรรมชนิดนี้จัดอยู่ในประเภทกรรมที่เป็นกุศล

นอกจากกรรมทั้ง 4 ประเภทที่กล่าวมาแล้ว ปรัชญาพุทธยังได้จำแนกประเภทของกรรม เป็นกรรมที่ให้ผลตามกาล กรรมที่ให้ผลตามหน้าที่ และกรรมที่ให้ผลตามความหนักเบาของกรรมไว้ด้วย ซึ่งเป็นไปตามลำดับแห่งการจำแนกกรรมออกเป็น กรรมชั่ว กรรมดี ดังกล่าวมาแล้วทั้งหมดนั่นเอง

ประเภทของกรรมในปรัชญาasangkhya-โยคะ

ปรัชญาasangkhya-โยคะ ได้จำแนกประเภทของกรรมตามเจตนาเชิงจริยศาสตร์ออกเป็น 4 ประเภทได้แก่ กรรมคำ กรรมชาว กรรมชาวและคำ และกรรมไม่ชาวไม่คำ

กรรมคำ : พฤติกรรมของคนชั่ว เช่นการฆ่าสัตว์ กรรมทั้งกล่าวก่อให้เกิดผลเป็นบาปตามมา มีผลเป็นความทุกข์ เว้นการฆ่าเพื่อบูชาสัตย์ ไม่ถือว่าเป็นกรรมคำ

กรรมขาวและดำ : พฤติกรรมที่หาทั้งความดีและความชั่ว ให้ผลทั้งความสุขและความทุกข์ เช่นการฆ่าเพื่อบูชาสัตย์

กรรมขาว : พฤติกรรมที่มีแต่ความดี เช่นการบำเพ็ญตะบะ มีผลเป็นบุญและความสุขอย่าง เคียว

กรรมไม่ขาวไม่ดำ : เป็นพฤติกรรมของผู้หมกมุ่นเลศคึกคึกแล้ว ย่อมไม่มีการทำร้ายต่อสัตว์อื่นทั้งสิ้น พฤติกรรมเช่นนี้ไม่มีลักษณะ เป็นกรรมขาวหรือกรรมดำ เห็นความดีหรือความชั่วทั้งหมด ไม่ผลกรรมตามมา

ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปจากกรรมทั้ง 4 ประเภท เราก็จะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ กุศลกรรม และอกุศลกรรมนั่นเอง

ความเหมือนและความแตกต่างประเภทของกรรม

ปรัชญาasangchay-rom และปรัชญาพุทธต่างยอมรับว่า กรรมอาจแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือกรรมคำ กรรมขาว กรรมทั้งดำและขาว และกรรมไม่ดำและขาว ซึ่งอาจกล่าวสรุปออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ กรรมดีกับกรรมชั่ว ในหลักการใหญ่ ๆ ปรัชญาทั้งสองเห็นพ้องกันว่า กรรมดีย่อมก่อให้เกิดผลดี กรรมชั่วย่อมก่อให้เกิดผลชั่ว การกระทำอย่างไรเรียกว่าดี การกระทำอย่างไรเรียกว่าชั่ว ปรัชญาทั้งสองต่างก็เห็นพ้องต้องกัน เช่นในปรัชญาพุทธก็มีกรรมบท 10 คือ 5 มรรค 8 ให้อภัยปฏิบัติ ปรัชญาasangchay-rom ก็มีอสังขารมรรคให้อภัยปฏิบัติ ซึ่งอาจจะกล่าวรวมได้ว่า กรรมชั่วได้แก่ การฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม หูเหิง เบียดเบียน

เวลา กรรมที่ได้แก่ การให้ทาน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สงเคราะห์ อนุเคราะห์ผู้อื่น
พูดคำสัจย์ อบรมตนเองทางจิต ฯลฯ นับเป็นความเห็นที่สอดคล้องกัน

ปรัชญาพุทธถือว่ากฎแห่งกรรมเป็นกฎแห่งเหตุผลในธรรมชาติ ไม่
ขึ้นอยู่กับสิ่งมีอำนาจใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ปรัชญาasanghaya-โยคะถือว่ากฎแห่งกรรม
มีพระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้กำหนด ดังนั้นการกระทำชั่วบางอย่างแม้มีจุดประสงค์
เพื่อพระผู้เป็นเจ้า ไม่เป็นความชั่ว ไม่เป็นบาป ปรัชญาพุทธถือว่าอกุศลกรรม
ทุกอย่างหากกระทำโดยเจตนาแล้วย่อมเป็นบาป โศขไม่มีข้อยกเว้น แต่
ปรัชญาasanghaya-โยคะถือว่าพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามหากกระทำไปด้วยความจง
รักภักดี อย่างสูงสุดต่อพระผู้เป็นเจ้า (Isvara) แล้ว ย่อมนำไปสู่การปรก
ปรานอย่างยิ่ง ขณะเดียวกัน พฤติกรรมดังกล่าวย่อมทำให้บรรลุภุมชะได้ง่าย
ยิ่งขึ้น¹

ดังนั้นเราอาจกล่าวสรุปได้ว่า ถึงแม้ปรัชญาทั้งสองจะ เห็นพ้องกัน
แบ่งประเภทของกรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่กรรมดีหรือกุศลกรรม
และกรรมชั่วหรืออกุศลกรรม แต่ในรายละเอียดของปรัชญาพุทธ ได้แบ่ง
ประเภทของกรรมตามกาลหรือวาระ ตามหน้าที่ และตามกำลังความหนัก เบา
ซึ่งปรัชญาasanghaya-โยคะไม่ได้แบ่งประเภทของกรรมออกเป็นละเอียด เช่นนี้
ปรัชญาทั้งสองมีความแตกต่างในรายละเอียดบางประการ เช่นในการยกเว้น
ผลของกรรม เช่นปรัชญาพุทธไม่มีการยกเว้นการกระทำอกุศลกรรม โศข
เจตนาเป็นบาปทุกกรณี แต่ปรัชญาasanghaya-โยคะมีการยกเว้น ดังที่กล่าวมา

¹อ่านเพิ่มเติม J.N.Sinha, A History of Indian Philosophy,
Vol. II, P.P. 125-128 และ P.P.173-175.

ผลของกรรม (Result of Karma)

ผลของกรรมในปรัชญาพุทธ

ปรัชญาพุทธถือว่า ผู้ประกอบกรรมไว้อย่างใด ย่อมได้รับผลของกรรมนั้น อย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง กฎแห่งกรรมเป็นกฎของเหตุและผลที่เป็นสากล เป็นอิสระ ไม่เกี่ยวเนื่อง หรืออยู่ในอำนาจของสิ่งใด กล่าวอีกอย่างหนึ่ง กฎแห่งกรรมก็คือกฎธรรมชาติที่มีอยู่ในธรรมชาติ ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับพระผู้เป็นเจ้าแต่อย่างใด

อนึ่ง มนุษย์แต่ละคนจะเป็นอะไรและอย่างไร ขึ้นอยู่กับกรรมหรือการกระทำของตนเอง ทุกคนต้องเป็นผู้รับผลของกรรมที่ตนกระทำไว้ อย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง ทุกคนต่างเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอยู่ และดับไป ตามอำนาจของกรรมที่ตนก่อไว้ ผู้ใดทำกรรมไว้เช่นไร ย่อมต้องได้รับผลกรรมนั้น อย่างแน่นอน คนทำดี ย่อมได้รับผลดี คนทำชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว แต่ผลของกรรมเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ขึ้นกับระยะเวลา ผลของกรรมหนักเบา หน้าที่ของมันหรือรวมเรียกว่าขึ้นอยู่กับกรรมนิยาม 12 ประการ ดังนั้นจึงอาจ มีการเข้าใจเข้าใจได้ว่า ผลของกรรมไม่ตอบสนองแก่ผู้กระทำตามครรลองของกฎแห่งกรรม ทั้งนี้เพราะบางขณะผลของกรรมดี ซึ่งบุคคลผู้นั้นได้กระทำไว้ กำลังส่งผลให้ขณะทีบุคคลผู้นั้นกำลังประพฤติชั่วอยู่ หรือบางขณะผลของกรรมชั่วทีบุคคลผู้นั้นได้เคยกระทำไว้ กำลังให้ผลขณะที่บุคคลผู้นั้นกำลังประพฤติดีอยู่ จึงทำให้เกิดความสับสนต่อผู้ที่ดูเฉพาะเหตุการณ์ในระยะเวลานั้น ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า กฎแห่งกรรมไม่มี หรือไม่ทำงาน

เราอาจกล่าวอีกว่ามโนกรรมย่อมให้ผลในอันตัมแรก ส่วนวาจกรรมและกายกรรม ย่อมให้ผลตามความเหมาะสม เหตุที่เป็นดังนี้ เพราะผลของกรรม คือทุกข์ สุข และผลของการละกรรม คือไม่ทุกข์ ไม่สุข ย่อมเกิดขึ้น

ทางใจทันทีที่ประกอบกรรม ตัวอย่างเช่น บุคคลผู้หนึ่งทราบว่ามิใช่ผู้เดือดร้อน เพราะอคติภัย บุคคลผู้นี้มีจิตเป็นกุศล ประสงค์จะบริจาคทานช่วยเหลือผู้เดือดร้อน โดยกระทำภายในขอบเขตความสามารถของตน ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและครอบครัว ทันทีที่เจตนาอันเป็นมโนสำนึกของบุคคลผู้นี้เกิดขึ้น บุคคลผู้นี้ก็ได้รับผลเป็นความอิ่มเอิบใจทันที โดยไม่ต้องคำนึงถึงผลทางชื่อเสียง ผลตอบแทนในค่านิเวศน์ หรือผลตอบแทนทางอื่นใดที่จะเกิดขึ้น เพราะการบริจาคทานครั้งนี้เลย

ดังนั้นผลของกรรมจึง เป็น เรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ในทุกปัจจัยที่มีอยู่และเกิดขึ้น มีผลทางใจในทันทีที่ผู้กระทำได้กระทำลงไป ทำให้เกิดสุขหรือทุกข์ทางใจทันทีเช่นกัน ส่วนผลภายนอกที่ปรากฏเป็นความเสื่อมความเจริญของชีวิตที่ปรากฏให้ตนเอง และผู้อื่นเห็นได้ ในระดับจิตใจ บุคคลิกภาพ ระดับวิถีชีวิต และระดับสังคม ซึ่งจะปรากฏผลช้าหรือเร็วต้องขึ้นอยู่กับกรรมนิยาม 12 ประการนั่นเอง

ผลของกรรมในปรัชญาสงฆ์-โยคะ

ปรัชญาสงฆ์-โยคะ เชื่อว่าผู้ใดทำกรรมอย่างใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น ผู้กระทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้กระทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว แต่ผลของกรรมดีหรือกรรมชื่อนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการกระทำของบุคคลที่ได้กระทำลงไปอย่างเดียว หากแต่อยู่ในอำนาจของพระผู้เป็นเจ้า (อิศวร) ด้วย ที่จะทรงบันดาลให้ผลของกรรมเกิดขึ้นควรแก่กรรมนั้น ๆ การกระทำดีหรือชั่วถ้ามีจุดหมายเป็นเพื่อหน้าที่ หรือเข้าร่วมกับพระผู้เป็นเจ้า ก็จัดเป็นการกระทำที่ดี ย่อมได้รับผลดี แต่ในทางตรงข้าม ถ้าการกระทำบางอย่าง แต่ไม่มีจุดหมายเป็นไปเพื่อเข้าร่วมกับพระผู้เป็นเจ้า ก็จัดเป็นการกระทำชั่ว

ผลของกรรมไม่ใช่สิ่งที่จะยึดถือ ควรกระทำกรรมทุกอย่างตามหน้าที่ ใค้มี
 จุติมุ่งหมายอยู่ที่พระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น ใค้ไม่ต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดมีขึ้น
 ปรัชญาสาងชยะ-โยคะ เชื่อว่าการกระทำดีหรือการกระทำตามหน้าที่ใค้ไม่คิด
 ช้องในผลกรรม จะทำให้เกิดความรู้ที่แท้จริง อันจะนำไปสู่ความหลุดพ้นหรือ
 บรมสุข

ความเหมือนและความแตกต่างผลของกรรม

ปรัชญาสาងชยะ-โยคะ และปรัชญาพุทธ ต่างยอมรับในกฎแห่ง
 กรรมว่าเป็นกฎแห่ง เหตุและผล อันมีหลักการเป็นสากลว่า ผู้ใดกระทำกรรม
 เช่นไร ย่อมได้รับผลเช่นนั้น

ปรัชญาพุทธถือเป็นหลักตายตัว ใค้ไม่มีข้อยกเว้นว่าผู้กระทำ
 กรรมก็ย่อมได้รับผลดี ผู้ใดกระทำกรรมชั่วก็ย่อมได้รับผลชั่ว แม้แต่พระ
 อริยบุคคล ซึ่งสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว แม้การกระทำในปัจจุบันของท่านจะ
 ถือว่ากิเลสกรรมคือไม่มีวิบากกรรมต่อไป แต่ถ้าผลของกรรมหรือวิบากอันเกิด
 แต่กรรมที่ท่านได้ประกอบไว้ในกาลก่อนติดตามาให้ผล ท่านก็ย่อมต้องรับผล
 ของกรรมนั้น จนกว่าร่างกายของท่านจะแตกดับจึงจะพ้นกรรมอย่างแท้จริง
 เช่นพระโมคคัลลาน เป็นต้น

ปรัชญาสาងชยะ-โยคะก็ เช่นเดียวกัน ยอมรับผลของกรรมใน
 ฐานะ เป็นกฎแห่ง เหตุและผล และกฎแห่งศีลธรรม แต่ในปรัชญาสาងชยะ-โยคะ
 มียกเว้นผลของกรรม อาจจะไม่เป็นไปตามการกระทำก็ได้ หากการกระทำ
 นั้นเป็นไปเพื่ออิศวร

กฎแห่งกรรมและสังสารวัฏ (Karma and Rebirth)

กฎแห่งกรรมและสังสารวัฏในปรัชญาพุทธ

ปรัชญาพุทธได้อธิบายถึงวัฏฏสังสาร หรือวงจรชีวิตในรูปของ ปฏิจสงมุปบาท หมายถึงกระบวนการชีวิตคนที่ถูกผูกมัดให้อยู่ในกระแสของการ การเกิด การตาย เรื่อย ๆ ไป ตราบเท่าที่สายรุ้งนั้นยังไม่ได้ถูกคัดขาดลง นั่นคือ ปรัชญาพุทธได้ยอมรับเรื่องภพชาติ การเกิดใหม่ และเชื่อว่ากรรมเป็น ผู้กำหนดวิถีชีวิตของผู้กระทำความกรรม ให้ผลแก่การเกิดภพชาติใหม่อย่างแน่นอน กรรมจะเป็นเหมือนพลังงานศักย์ (Potentiality) แฝงอยู่ในวิญญาณธาตุ วิญญาณธาตุที่มีกรรมแฝงอยู่นี้ จะเกิดอีกในสภาพการณ์อันเหมาะสม ในรูปของ ปฏิสนธิวิญญาณ ในภพแดนอันเป็นที่เกิดของสัตว์ ซึ่งมีอยู่ 3 ภพ ได้แก่ (1) กามภพ (2) รูปภพ และ (3) อรูปภพ ปรัชญาพุทธถือว่าผู้กระทำดีจะได้ไปสู่ สุตติ ซึ่งได้แก่ไปเกิดในรูปภพ อรูปภพ และกามภพอันเป็นสุตติภูมิ ส่วนผู้ กระทำชั่วจะต้องไปเกิดในทุคติ ได้แก่ กามภพในกามทุคติภูมิ ได้แก่ เกิด เป็นคิรีจณน เปตอ อสุรกาย และเกิดในนรก

ปรัชญาพุทธเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ ซึ่งจะเกิดในสุตติหรือทุคติขึ้น อยู่กับผลของการกระทำนั้นเอง แต่เนื่องจากการทำงานของกฎแห่งกรรมเป็น เรื่องซับซ้อน ยากแก่การเข้าใจได้ง่าย หรือตรงไปตรงมา ดังนั้นอาจปรากฏ ได้ว่าคนประพฤติกิเลสชาตินี้อาจไปเกิดในทุคติ และคนประพฤติชั่วในชาตินี้ อาจ ไปเกิดในสุตติได้ เมื่อชดเชยผลกรรมดีหรือชั่วแล้ว จึงเสวยผลดีผลชั่วต่อไป จนกว่าจะสิ้นกรรม บรรลุนิพพาน หันวัฏฏสงสารไปได้

กฎแห่งกรรมและสังสารวัฏในปรัชญาasangchay-royce

ปรัชญาasangchay-royce มีความเชื่อเรื่องการเกิดใหม่เช่นเดียวกับปรัชญาพุทธ ปรัชญาasangchay-royce เชื่อว่า สิ่งที่เกิดใหม่ไม่ใช่บุรุษ ไม่ได้มีการเปลี่ยนสถานที่ แต่ถือว่าสิ่งที่เกิดใหม่ได้แก่ กายประณีต หรือเครื่องมือสำหรับรู้ 13 ชนิด (พุทธิ อหังการ อวิหะ 11) และคันมาตระ 5 ซึ่งเป็นสิ่งที่แนบติดกับแต่ละบุรุษ กายประณีตจะแยกออกจากบุรุษได้ก็ต่อเมื่อบรรลุละความหลุดพ้น ความตายหมายถึงการเปลี่ยนแปลงกายหยาบ ไม่ใช่กายประณีต ร่องรอยของความคิดในอดีตและกรรมสะสมอยู่ ในกายประณีตนี้ เมื่อกายหยาบสูญ กายประณีตจะทำให้เกิดสัคว์โลกชั้นสูง 8 ชนิด และสัคว์โลกชั้นต่ำ 5 ชนิด ตามผลกรรมที่ได้กระทำไว้ เมื่อใดชีวิตจะเกิดความเข้าใจถูกต้องว่าตัวตนที่แท้จริงคือบุรุษ ไม่ใช่รูปร่างที่เกิดจากประภคิตี เมื่อนั้นชีวิตก็จะเข้าถึงความหลุดพ้นหรืออมกะ ก็จะพ้นจากการ เวียนว่ายตายเกิดพ้นจากสังสารวัฏ¹

ความเหมือนและความแตกต่างกฎแห่งกรรมและสังสารวัฏ

ปรัชญาพุทธเชื่อว่าคราบใดที่สัคว์ยังมีกิเลส กรรม และวิบากอยู่ คราบนั่นการเกิดยังคงต้องมียุคต่อไป คราบใดที่วิญญานยังมีกิเลสติดอยู่ มันก็ผลักดันให้เกิดการกระทำสะสมกรรมดี กรรมชั่ว เกิดการหมุนเวียนในสังสารวัฏไปไม่สิ้นสุด ความเชื่อนี้เช่นเดียวกับปรัชญาasangchay-royce ซึ่งก็เชื่อว่าวิญญานที่ถูกครอบงำด้วยอหังการแล้ว สภาวะแห่งบาปและบุญจะปรากฏตามมา บุญและบาปที่เกิดขึ้นนี้เป็นตัวเชื่อมระหว่างบุรุษและประภคิตี ให้เข้า

สู้กันและ เป็นสาเหตุการเวียนว่ายตาย เกิดในสังสารวัฏต่อไป ดังนั้น เราอาจกล่าวได้ว่าปรัชญาทั้งสองมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมและสังสารวัฏ คล้ายคลึงกัน แต่อธิบายในรูปแบบที่แตกต่างกัน

การดับกรรม (Cessation of Karma)

การดับกรรมในปรัชญาพุทธ

ปรัชญาพุทธเชื่อว่า การมีขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปของมนุษย์ วนเวียนในวัฏสงสารนี้ มีสาเหตุสืบเนื่องจากกิเลสและกรรม ดังนั้นปรัชญาพุทธจึงแนะแนวทางแห่งการหลุดพ้น หรือการบรรลุนิพพาน ด้วยการกระทำสิ่งที่เป็นไปเพื่อทำลายกรรม สิ้นสุดกัมมหลังของแต่ละคนเป็นเกณฑ์ที่สำคัญ โดยทั่วไปเราอาจแบ่งกัมมหลังของคนออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสมณะ และกลุ่มวิปัสสนา

- กลุ่มสมณะปฏิบัติตามวิธีกรรมฐาน 40 ประการ บรรลุนิพพาน เรียกว่า เจโตวิมุตติ

- กลุ่มวิปัสสนา ปฏิบัติตามวิธีโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ บรรลุนิพพาน เรียกว่า ปัญญาวิมุตติ

กรรมฐาน 40 ประการ และโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ จึงเป็นหลักคำสอนพื้นฐานอันแท้จริง เพื่อการนำไปสู่การดับกรรมเพื่อพ้นจากการเวียนว่ายตาย เกิดในวัฏสงสารนั่นเอง

การดับกรรมในปรัชญาสาขชยะ-โยคะ

ปรัชญาสาขชยะได้อธิบายถึงการดับกรรมด้วยวิธีแสวงหาความรู้ อันสมบูรณ์ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการกล่าวทางทฤษฎีเท่านั้น ไม่ได้แนะนำวิธี

ปฏิบัติเพื่อบรรลุผลอย่างชัดเจน ดังนั้นปรัชญาโศคะ โศภปคฺคฺชลิจังได้แต่ง
โศคะสูตรขึ้น เพื่อเสนอวิธีปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้น เราอาจจะถือได้ว่าปรัชญา
สางฆะเป็นผู้สร้างทฤษฎีและปรัชญาโศคะ เป็นผู้สร้างวิธีปฏิบัติ เพื่อความหลุด
พ้น

ปรัชญาโศคะได้วางหลักปฏิบัติเพื่อบรรลุภุมมะเว 8 ประการ
เรียกว่าอัฐางคโศคะ ได้แก่ มมะ นิยมะ อาสนะ ปราณายามะ
ปรัคชาหาระ ธารณะ ฌยานะ และสมาธิ

ดังนั้นเราอาจจะกล่าวสรุปได้ว่า ในปรัชญาสางฆะ-โศคะ การ
คับกรรมจะเกิดขึ้นจากความรู้อันสมบูรณ์ ทำให้เกิดวิหยาขึ้น พ้นจากความหลง
ผิด บุรุษแยกออกจากประภคติ บรรลุภุมมะ เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับ
อิศวร ความรู้ที่แท้จริง เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามอัฐางคโศคะ 8 ประการ
ตามที่กล่าวมาแล้ว พระผู้เป็นเจ้าจะช่วยเหลือผู้ที่เชื่อมั่น จงรักภักดีในพระองค์
บรรลุภุมมะง่ายขึ้น โดยความช่วยเหลือบังคับเป้าอุปสรรคต่าง ๆ ให้หมดไปด้วย

ความเหมือนและความแตกต่างการคับกรรม

ปรัชญาสางฆะ-โศคะ และปรัชญาพุทธต่างถือว่า การเวียนว่าย
ตายเกิดในสังสารวัฏโคจรกรรมเป็นเหตุปัจจัยอย่างหนึ่งนั้น เป็นความทุกข์
เป็นความคิดข้อง การคับกรรมจะทำให้พ้นจากวัฏสงสารได้

ปรัชญาพุทธเชื่อว่า การคับกรรมเกิดขึ้นได้เพราะการปฏิบัติด้วย
ตนเองในแนวทางแห่งกรรมฐาน 40 ประการ หรือโพธิปักขิยธรรม 37
ประการ การประภคิตคนตามนัยดังกล่าวนี้ ย่อมทำให้เกิดความรู้แจ้งในไตร
สภาวะ คือความไม่เที่ยง ความไม่แน่นอน และความไม่มีตัวตน ดังนั้นผู้
ประภคิตปฏิบัติมุ่งคับกรรม ต้องมุ่งปฏิบัติเพื่อทำลายสิ่งที่ทำให้เกิดกรรม อันได้

แก้วิชชา คัมภีร์ และอุปาทาน เมื่อทำลายกรรมแล้ว แม้จะยังมีการกระทำ อยู่ การกระทำนั้นก็ไม่จัดเป็นกรรม หากจัดเป็นกิริยา ซึ่งจะไม่วิบาก ทำให้ เกิดการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารอีกต่อไป ผู้ประพฤติตามทางคัมภีร์แล้ว ข้างต้นอาจสำเร็จได้ในชาติปัจจุบัน โดยยังคงมีชีวิตต่อไปเช่นมนุษย์ทั่วไป แต่การกระทำจะไม่มีผลกรรมต่อไป

ปรัชญาasangkhya-โยคะ ถือว่าอวิชชาและกรรมเป็นข้อที่สำคัญที่ ทำให้บุรุษคิดต้องอยู่ในสังสารวัฏ จะหลุดพ้นต้องทำลายอวิชชาและกรรม การปฏิบัติเพื่อ เข้าถึงภาวะ เช่นนี้ ต้องปฏิบัติตามอษฎางคโยคะ และแสดง ความจงรักภักดีต่อพระเจ้า เป็นเจ้า ซึ่งนอกจากจะเป็นส่วนในการปฏิบัติตามคำ สอนปรัชญาasangkhya-โยคะแล้ว ยังช่วยให้ใจสงบเป็นสมาธิ ซึ่งจะนำไปสู่ ความหลุดพ้นหรือความรู้ที่แท้จริง เมื่อเกิดความรู้ที่แท้จริงซึ่งทำลายอวิชชาลง ไปได้ ผู้ปฏิบัติก็จะเข้าถึงความหลุดพ้น และรวมเข้าเป็นเอกภาพกับอิศวรชัว นิฉินันทร ปรัชญาasangkhya-โยคะได้แบ่งความหลุดพ้นออกเป็น 2 แบบ เช่นเดียวกับปรัชญาพุทธ ได้แก่ ชีวันมukti และวิเหตมukti สำหรับปรัชญาพุทธเรียก สภาวะดังกล่าวนี้ว่า สอุปาทิเสสนิพพาน และอนุปาทิเสสนิพพาน ตามลำดับ การดับกรรมตามคำสอนของปรัชญาasangkhya-โยคะ จึงเป็นการดับกรรมที่ไม่ หวังผลอื่นใด นอกจากผลแห่งการเข้าสู่สภาวะคัมภีร์ เค็ม บรรลุโมกษะ

ความสรุป

ปรัชญาasangkhya-โยคะ และปรัชญาพุทธ ต่างก็เป็นปรัชญาอินเดีย ด้วกันทั้งสองฝ่าย แต่ละฝ่ายต่างก็ได้รับอิทธิพลทางความคิด สติปัญญา และ อื่น ๆ จากอารยธรรมก่อน ๆ เช่นเดียวกันไม่มากนัก

ปรัชญาพุทธแม้จะให้ชื่อว่าอยู่ในสายนาสติกะ ซึ่งไม่ยอมรับคำสอนทั้งหมดของคัมภีร์พระเวท แต่ในข้อเท็จจริง อารยธรรมทางความคิดต่าง ๆ ของอินเดีย ต่างก็มีอิทธิพลต่อแนวคิดของปรัชญาพุทธไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องกฎแห่งกรรม ดังนั้น เราจะเห็นว่า แนวคิดหลักเกี่ยวกับเรื่องนี้ ปรัชญาพุทธและ ปรัชญาสาฆะ-โยคะ มีความเห็นเรื่องกฎแห่งกรรมคล้ายคลึงกัน รวมทั้งวิธีปฏิบัติเพื่อดับกรรม ก็คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันในรายละเอียดเท่านั้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าความเชื่อเรื่องกรรมของปรัชญาทั้งสองมีประโยชน์แก่ผู้ศึกษาปรัชญาทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง ในแง่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ผู้เชื่อเรื่องนี้มีเหตุผลรองรับความเชื่อของตนอย่างมั่นคง และทำให้มีความรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ในแง่ของศีลธรรมอย่างสูง

ประการที่สอง ผู้เข้าใจ เรื่องนี้จะมีจิตสำนึกว่าเขาเองสามารถพัฒนาตัวของเขาให้ก้าวหน้าได้ทุกรูปแบบภายใต้การรับผิดชอบของตนเอง อย่างเท่าเทียมกัน

ประการที่สาม หากมองย้อนอดีต เราจะเห็นว่ากรรมเก่าเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าทั้งในปัจจุบันและอนาคต สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ จะทำให้เกิดการพัฒนาสภาพแห่งชีวิตที่ให้คุณค่าและความหมายยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นั้น

เป็นสิ่งที่แต่ละคนสามารถทำได้